

Қуръони Карим дарслари (42-дарс). Қуръоннинг арабларни беллашувга чорлаши

14:30 / 16.07.2019 4985

Арабларнинг сўзга чечан халқ эканини аввал айтиб ўтдик. Хусусан, сухандонликда елкаси ерга тегмаган сўнгсиз мубоҳасаю мушоарадан қайтмайдиган шоиру ваъзхонлар ўзларига рўпара келадиган рақибни енгиш учун доимо имкон ва маҳорат топганлар. Энди Қуръони Карим ҳам уларга гўё бир рақибдек нозил бўлди! Нега улар Қуръон сураларидан ўтказиб, бирор жумла туза олмадилар? Нега энди уларнинг ижодий салоҳияти Қуръони Карим чақириқлари олдида бу қадар ожизлик қилиб қолди? Нега шу пайтгача тилини бермай келган бирор бузғунчи энди «Агар араблар истасша, Қуръонга тенглашадиган китоб яратар эди», деган даъво билан бош кўтармади? Нега шундай бўлди?

Бу борада ҳам адолат Қуръон тарафида. Зеро, Аллоҳ даставвал араблардан Қуръон сингари бир нарса ижод қилишни талаб этиб, уларни «беллашувга чорлади».

Биз «беллашувга чорлаш» дея таржима қилган ибора араб тилида «таҳаддий» дейилади. Бунда ўз кучига ўта ишонган тараф ҳеч нарсадан қўрқмасдан, ўзгаларни беллашувга чорлайди. Ўзида салгина ожизлик сезган тараф албатта, бу ишни қила олмайди, ҳеч кимни очиқчасиға беллашувга чорлай олмайди. Чунки енгилиб қолиб, шарманда бўлишидан қўрқади. Қуръони Карим эса арабларни баралла беллашувга чорлади. Ушбу чорлов бир неча босқичда бўлиб ўтди.

Биринчи босқич:

Аллоҳ таоло Қосос сурасида марҳамат қилади:

صَدِيقٍ كُنْتُمْ إِنْ أَتَيْعُهُ مِنْهُمَا أَهْدَى هُوَ اللَّهُ عِنْدِ مَنْ بِكِثْرَبِ فَأَتُوا قُلْ

أَتَّبَعَ مِمَّنِ أَضَلُّ وَمَنْ أَهْوَاءَهُمْ يَتَّبِعُونَ أَنَّمَا فَاعْلَمُ لَكَ يَسْتَحِيْبُوا لَمَّا فَإِنْ ٤٩

الظَّالِمِينَ الْقَوْمَ يَهْدِي لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِنْ هُدَىٰ بِغَيْرِ هَوَنَهُ ٥٠

«Агар ростгүйлардан бўлсангиз, Аллоҳнинг ҳузуридан у иккисидан кўра тўғрироқ бир китоб келтиринг, мен унга эргашаман», дегин. Агар сенга жавоб бера олмасалар, бас, билгинки, улар фақат ҳавои нафсларига эргашмоқдалар, холос. Аллоҳдан бўлган ҳидоятсиз, ўз ҳавои нафсига эргашгандан кўра ҳам адашганроқ кимса борми?! Албатта, Аллоҳ золим қавмларни ҳидоят қилмас» (49-50-оятлар).

Ушбу оят Қуръони Каримдан қирқ еттита сура нозил бўлган вақтда тушган. Уни эшиитган араблар Қуръонга бас келадиган китоб яратиш тараддуудига тушганлар, бироқ ҳарчанд уринмасинлар, бунинг уддасидан чиқолмаганлар.

Қуръони Каримнинг Исро сурасида айни шу ҳолат алоҳида таъкидланган, яъни одамлар ҳатто жинлар билан бирлашган тақдирда ҳам, Қуръонга бас келадиган китоб яратса олмасликлари баён қилинган.

يَأْتُونَ لَا أَلْقُرُءَنِ هَذَا بِمِثْلٍ يَأْتُوا أَنَّ عَلَىٰ وَالْجِنُّ أَلِإِنْسُ أَجْتَمَعَتِ لَّهُنَّ قُلْ

ظَهِيرًا لِبَعْضِ بَعْضُهُمْ كَانَ وَلَوْ بِمِثْلِهِ^{٨٨}

«Агар инсу жинлар тўпланиб, ушбу Қуръонга ўхаш нарса келтиromoқчи бўлсалар, бунда баъзилари баъзиларига ёрдамчи бўлсалар ҳам, унга ўхашини келтира олмаслар», деб айт» (88-оят).

Биринчи босқичдаги таҳаддий - беллашувга чорлаш борасида Тур сурасининг қуидаги икки ояти ҳам алоҳида маъно касб этади:

صَدِيقِينَ كَانُوا إِنْ مِثْلَهُ حَدِيثٌ فَلَيَأْتُوا ۚ يُؤْمِنُونَ لَا بَلْ نَقُولَهُ ۖ يَقُولُونَ أَمْ^{٣٤}

«Ёки «У(Қуръон)ни ўзи тўқиди», дерлар? Йўқ, улар иймон келтирмаслар. Агар ростгўй бўлсалар, унга ўхаш сўзни келтирсинглар-чи!» (33-34-оятлар).

Яъни мушриклар ваҳийга ишонмаётган, «Қуръонни Мұхаммаднинг ўзи тўқияпти», деяётган эканлар, унда ўзлари ҳам Қуръонга ўхаш матн ижод қилсинлар-чи! Нимага, деганда, бир одамнинг қўлидан келган ишни бошқа одам ҳам қила олади. Айниқса, араблар дунёда сўз устаси сифатида ном чиқарғанлар. Инсонда ўзига нисбатан ишонч кучли бўлмаса, ўзгаларни лол қолдирувчи таклифни қила олмайди, шарманда бўлишдан кўрқади. Дин душманлари ўз даъволарини исбот қилиш мақсадида жуда кўп уринганлар. Қўлларидан келган ҳамма имкониятларни ишга солишган, лекин иложини қила олмаганлар.

Иккинчи босқич:

Ҳеч ким Қуръони Каримга ўхшаш тўлиқ китоб келтиришга ярамаганидан сўнг, иккинчи босқичда қарши тарафдан ҳеч бўлмагандан ўнта сура келтириш талаб қилинади.

Аллоҳ таоло Ҳуд сурасида марҳамат қилади:

أَسْتَطَعْتُم مَنِ وَادْعُوا مُفْتَرِيَّتِ مَثْلِهِ سُورٍ بِعَشَرِ فَأَتَوْا قُلْ أَفْتَرَنَا يَقُولُونَ كَمْ

بِعِلْمٍ أُنْزِلَ أَنَّمَا فَاعْلَمُوا لَكُمْ يَسْتَحِبُّوْ فِي الْمُرْكَبِ صَدِيقِينَ كُنْتُمْ إِنَّ اللَّهَ دُونَ مِنْ ۚ ۱۳

مُسْلِمُونَ أَنْتُمْ فَهَلْ هُوَ إِلَّا إِلَهٌ لَا وَانَّ اللَّهِ ۚ ۱۴

«Ёки «Ўзи тўқиб олган», дерларми? «Агар ростгўй бўлсангиз, унга ўхшаш ўнта тўқилган сура келтиринг ва Аллоҳдан бошқа кучингиз етганки кишини чақиринг», деб айт. Агар жавоб бера олмасалар, бас, билингки, у фақатгина Аллоҳнинг илми ила нозил қилингандир. Ундан ўзга бирон илоҳ йўқ. Энди мусулмон бўларсизлар?!» (13-14-оятлар)

Табиийки, шубҳа-гумон эгалари Қуръони Каримнинг бу шарти олдида ҳам ожиз эканликларига ўзлари амин бўлдилар. Улар бу босқичдаги таҳаддий – беллашувга чорлашга ҳам жавоб бера олмадилар.

Учинчи босқич:

Қуръони Каримга ўхшаш тўлиқ китоб келтиришдан, ҳеч бўлмаса унинг суралариға ўхшаш ўнта сура келтиришдан ожиз бўлган қарши тарафга яна енгиллик яратилиб, фақатгина бир дона сура келтириш таклиф қилинди.

Ха, учинчи босқичда Қуръони Карим улардан битта сура келтиришни талаб қилди. Аллоҳ таоло бу ҳақда Бақара сурасида шундай дейди:

وَادْعُوا مِثْلِهِ، مِن سُورَةٍ فَأَتُوا عَبْدِنَا عَلَى نَزَّلَنَا مَمَارِيبٍ فِي كُلِّنُمْ وَإِنْ

تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا لَمْ فَإِنْ ۚ صَدِيقِنَ كُنْتُمْ إِنَّ اللَّهَ دُونِ مِنْ شُهَدَاءَكُمْ ۝ ۲۳

۝ لِلْكَفَرِينَ أَعْدَتْ وَالْحِجَارَةُ النَّاسُ وَقُوْدُهَا أَلَّى النَّارَ فَاتَّقُوا ۝ ۲۴

«Ва агар бандамизга нозил қилган нарсамиздан шубҳада бўлсангиз, унга ўхшаш бир сура келтиринг ва Аллоҳдан ўзга гувоҳларингизни чақиринг, агар ростгўйлар бўлсангиз. Бас, агар қила олмасанглар - ҳеч қачон қила олмайсизлар ҳам - ёқилғиси одамлар ва тош бўлган, кофирлар учун тайёрланган оловдан қўрқинглар» (23-24-оятлар).

Бундай сўзларни одамларга қаратса баралла айтишга ёлғиз Аллоҳгина қодир! Ўз бандаларининг ижодий салоҳиятини билган Аллоҳгина шундай қарорга келган ва уни баралла эълон қилган.

Мана, Қуръони Карим нозил бўлганидан буён неча асрлар ортда қолди, бу фоний дунёдан не-не уламою фузалолар, шоири давронлар яшаб ўтмади, лекин биронта инсон фарзанди Қуръони Карим оятларининг оҳорини тўқадиган сўз ижод қилолмади, аксинча, Қуръон мўъжизалари тан олинаверди.

«Қуръон илмлари» китобидан